

De oorlogsdagboeken van mevrouw Van Bodegraven

1943

25 juni:

Vandaag wordt de post bezorgd door een vrouwelijke postbode. Op trams en autobussen (de enkele die nog rijden) ook met vrouwelijk personeel. We leven echt in de tijd van de vrouwen verrichten allen mannenarbeid en de mannen zijn aan het oorlog voeren. We zijn wel heel wat jaren achter uit gegaan. Echt Germaans.

Met een hele tussenruimte is het niet altijd rustig geweest met bommen uitwerpen. Waar ze altijd vallen wordt nooit bekend gemaakt, maar Den Helder, Rotterdam, Amsterdam en Haarlem krijgen ook nogal eens een beurt en in Duitsland niet te vergeten zijn verschillende steden er niet meer, alles plat.

27 juli:

Gisteren is Hamburg weer zeer ernstig gebombardeerd en hedennacht zijn er weer massa's overgegaan naar Duitsland, dus het zal wel weer raak geweest zijn.

Hedenmorgen bekend gemaakt dat Mussolini zijn ontslag had. Daar in Italië begint het nu op te schieten. Het is nog weer eens een goed bericht. Het grootste gedeelte van de bevolking zet nog weer eens een blij gezicht en het is mooi zomers weer, daar knapt een mens nog weer eens van op.

Het is nu al bijna augustus en elke dag is het tobben om groente te krijgen. Je moest er uren voor in de weer zijn wil je wat machtig worden. Ons rantsoen vlees is om de 14 dagen 4 ons. Voor het vet wordt op heden f 24,00 per pond betaald. Fruit kun je niet bekomen, een hele uitzondering als je een kilo appels machtig wordt, dan geef je f 1,00 per kilo.

28 juli:

De rouwbanden welke door de Engelsen werden uitgegooid (uit vliegmachines) op den dag van het aftreden van Mussolini. Alle gemeente werklieden moesten die repen zoeken en opruimen, zowel in Utrecht als in De Bilt.

28 augustus:

Koning Boris (Bulgarije) overleden met drie schotwonden in zijn buik.

31 augustus:

Heden de verjaardag van de Koningin. Wordt niet gevierd natuurlijk.

Weet je wat ze als sabotage gedaan hebben?

Op publieke aanplakborden en militaire werken oranje biljetten opgeplakt waarop afgedrukt staat: 'Dit is het laatste jaar dat de koningin niet in Holland is.' Hoe durfden ze het aan, dat te doen. Wat zullen die moffen verbaasd gekeken hebben, toen ze dat zagen. Wij hadden afrikanen voor het raam staan, die moesten verwijderd worden. De politie moest door het dorp heen, dat alle bloemen verwijderd moesten worden.

8 september:

Italië capituleert, wat een verrassing was dat. Er mag niet geluisterd worden, nog geen 5 minuten, na dat geheime bericht weet een ieder het toch al te vertellen. Zulke berichten is een vermaak voor ieder, toch praten ze (de Duitsers) het weer goed voor hun partij, dat ze blij zijn die verraders kwijt te zijn. De N.S.B. 'ers knippen hem, want er worden er dagelijks door het publiek doodgeschoten. Zelfmoord van dat soort lui komt nogal eens voor of gek worden.

19 oktober:

Hedenmiddag is er een brandend vliegtuig op het huis van mevrouw Rijkse aan de

Soestdijkseweg gevallen. Er ontstond een grote brand. Ook het huis van de heer De Jong (de directeur van de Douwe Egberts fabriek) is in vlammen opgegaan. Hoeveel slachtoffers er zijn is nog niet bekend. De brandweer is er ongeveer 3 uur naar toe gegaan. Nu is het half 10 en zijn nog niet thuis. De Biltse, Bilthovense en Utrechtse brandweer waren er bij. Het vliegtuig heb ik zien vallen, niet te vertellen hoe vreselijk het was. Dit was nu 1 vliegtuig, wat zal het een hel zijn in die streken waar ze oorlog voeren en in Duitsland waar er zo dikwijls honderden naar toe vliegen. Wat een wereld, moord, brand, armoe en ellende. Er waren 5 piloten omgekomen. Mevrouw Rijkse, Koos van 25 jaar en de juffrouw voor de huishouding, dus 8 slachtoffers.

15 november:

Vandaag zijn de textielpunten niet meer geldig, zodat er niets meer te koop is als op speciale toewijzing. Het is te hopen dat er spoedig een eind aan komt, want waar het na toe moet, nu je geen kousen, schoenen, onder- en bovenkleden meer kan kopen, letterlijk alles is op, geen matten, kleden, pannen, borstels, dweilen, vaatwerk niets is er meer te koop. Alle radioantennes moeten ook verwijderd worden. Nu heeft een ieder een oproep gekregen om naar de vergadering van de luchtbescherming te gaan, wie niet komt wordt gestraft met een ½ jaar zitten of f 1.000,00 boete. Pa, Kees en Jan moeten 16 november en ik 19 november,

het gaat alfabetisch, de leeftijd van 18 jaar tot 90 jaar toe.

De levensmiddelen zijn erg mondjesmaat, veel zieke mensen en kinderen. Ook sterven er veel. Op heden gaan er weer heel wat vliegmachines over naar Duitsland.

16 december:

Vandaag is het bericht bij Thomas gekomen dat Sjaak gefusilleerd is. Hij heeft van het begin van de oorlog gevangen geweest, die heeft heel wat ellende meegemaakt. Waarvoor hij zo behandeld is, is nooit bekend geworden.

We zijn nu ook zo ver dat wij niets meer kunnen kopen van kleren, onder- noch bovenkleden, geen kousen, schoenen, klompen enz. Waar het heen moet als het nog een paar jaar moet duren is mij een raadsel. Je begint de armoede al goed te merken. Ook kleden, gordijnen, matten, zeil alles raakt op en niemand kan er iets bij kopen. En als je het zwart koopt is het niet te betalen. Weet je wat een tafelkleed moet kosten op heden, f 175,00. Voor een pyjama vragen ze f 50,00, schoenen f 80,00 en ga zo maar door. Een paar weken geleden ben ik uit geweest om een japon te kopen. In alle magazijnen ben ik geweest, nergens was iets te koop, als bij Gerzon was nog een japon die voor de oorlog f 19,00 à f 20,00 kostte, nu moet die japon f 275,00 opbrengen. Natuurlijk heb ik hem niet gekocht.

17 december:

Jagtlust is gevorderd, zodat ze druk met verhuizen zijn. Het Gemeentehuis wordt ondergebracht in de Oranje Nassauschool (Chr. U.L.O.)

1944

4 januari:

Het bommen werpen op Berlijn gaat nog steeds zijn gang, hoe vreselijk het ook is. De jongens en meisjes beneden de 20 jaar moeten 's avonds om 6 uur binnen zijn. Ze mogen wel later op straat maar met begeleiders. Het wordt ook gevaarlijk als je in donker loopt en je hebt een bondjas of goede winterjas aan. Ze overvallen en laten netjes je goede kleren uittrekken en gaan er dan met je spullen vandoor. Zelfs een oudere dame in Amsterdam van 68 jaar was op familiebezoek en kwam 's avonds niet naar huis. De familie ging op zoek en vonden haar in een portiek gebonden zitten. Ze hadden haar mantel en japon gestolen, zodat het mens in de kou half uitgekled gevonden werd. Wat toch een mensdom op heden. De opvoeders hebben niet veel takt het mensdom beter te maken, wel veel slechter.

11 januari:

Heden nacht hebben ze in het Gemeentehuis het bevolkingsregister en persoonsbewijzenregister gestolen. Mijnheer Van Tellingen hebben ze dreigende met revolver per auto uit zijn huis gehaald en meegenomen

om de sleutels te geven en te zeggen waar die kaarten ondergebracht waren, daarna brachten ze hem weer per auto naar huis. Zijn vrouw en dame die er op visite was, waren in de kelder opgesloten. Dergelijke staltjes gebeuren dagelijks. Ze zijn overal bezig. Op heden wordt het een bende van geweld. Je bent nergens je leven meer zeker.

10 februari:

Ze zijn hier druk in de weer distributiebureaus leeg te halen en op de gemeentehuizen weg te halen, wat ze maar mee nemen kunnen. Ze brengen alles in de war, stamkaarten, distributiebescheiden, revolvers, geld enz.

23 februari:

Vandaag hebben ze Nijmegen, Arnhem en Enschede gebombardeerd. Het is wel vreselijk geweest, er zijn honderden doden en gewonden. Alle dagen heb je luchtgevechten.

8 maart:

Vandaag zijn ze begonnen met het vliegveld Soesterberg te bombarderen. Het is al aardig verwoest, heel wat doden en gewonden en huizen en gebouwen in puin. De Engelsen hadden briefjes uit gestrooid waarop stond dat ze eerdaags weer terug kwamen. De Bilt is er nog een aardig stukje vandaan, maar de huizen in De Bilt stonden te schudden. Het was bij ons ook vreselijk. We hadden alle ramen en deuren opengezet. Je wist niet waar je het zoeken moest. Je kon het bij ons

vandaan zien branden. Je kan niet met de tram of trein in Amersfoort komen, je moet over Hilversum. Ook zijn er hier in de omtrek massa's ruiten kapot, onder andere in hotel Poll waren er 30 kapot.

9 maart:

We zitten ook weer zonder groenten en een massa mensen zitten zonder brandstof. Wij hebben gelukkig veel hout, dus kunnen nog stoken en nu al 3 weken achter elkander dat het vriest en sneeuwt. Dus alles ellende wat de klok slaat. Een massa zieke mensen, veel geëvacueerden uit Den Haag, Scheveningen, Zeeland enz.

24 maart:

Heden nacht een Duitse vliegtuig gevallen op 2 villa's op de Middellaan in Bilthoven. 7 doden en 3 vliegeniers.

26 maart:

Er zijn 500 bommenwerpers in IJmuiden bezig geweest. De havenwerken hebben ze te pakken gehad.

24 april:

Jan is de hele dag wezen aardappel poten. Pa is 4 weken geleden geweest.

Er is land gescheurd en dat wordt coöperatief bewerkt, er zijn 300 deelnemers in hoofdzaak gemeentepersoneel. Onderwijzers, de Brandweer is er ook bij, van alle groepen van hoogste tot de laagste. Nu moet elk persoon 1 dag in de maand op die aangewezen tuinen

gaan werken van 's morgens 8 uur tot 's avonds 5 uur met een half uur schaft. Ze moeten hun brood meemen. Wij hebben 2 porties, een van Jan en een van onszelf en betalen er met elkander f 82,00 voor. Als er geoogst wordt, krijgt een ieder eenzelfde partij van aardappelen en wintergroenten. Als de oogst behoorlijk opbrengt zouden wij 10 mud aardappelen krijgen. Het zal wel nodig zijn, want er staat in Nederland heel wat onder water, met het oog op de komende invasie. Overigens is alles even schaars en vreselijk duur.

Het is een heel moeilijke tijd die we meemaken en vooral voor de jongere mensen is het heel en heel moeilijk. Ik stel me voor dat het in Indië wel hetzelfde zal zijn.

(Die tuinderij staat onder toezicht van de Heide Maatschappij. Die zorgen ook voor bemesting, zaad, pootaardappelen, enz.)

3 juni:

Er is wel een tijd tussen. Je zou zo denken, er is niets gebeurd. Zelfs heel veel.

Ernstige bombardementen hier en daar.

Veel wordt er onder water gezet. Grote schaarste aan groente, overige levensmiddelen, schoenen, kleding en zo van alles is er gebrek. Alles is schreeuwend duur, bv. een herenkostuum voor f 1.000,00, japon f 300,00 en f 500,00, schoenen f 100,00,

6 juni 1944. Het krantenbericht van "De invasie is begonnen".

boter f 3.500,00 per pond en zo is het met alles.

Van deze week zijn er in de 40 huizen beschoten, wat ook weer heel wat mensenslevens kost en veel gewonden. Je durft niet meer op reis te gaan. Alles loopt op klompen, want schoenen kunnen zo goed als niet meer gerepareerd worden.

Voorheen was het in De Bilt zo druk met auto's, fietsen enz. Nu kan je een kogel door de Utrechtseweg en alle wegen gooien en niets wordt er geraakt. Alles is even stil en sober.

Vervolg van het dagboek in de volgende Biltse Grift.